

Raadsvoorstel

Voorstelnummer: 788957
Zaaknummer: 895589

Houten, 9 december 2025

Onderwerp:

WIL kaderbrief 2027 en begrotingswijziging 2026

Beslispunten:

1. Op basis van de begrotingswijziging WIL 2026 een bedrag van € 330.000, waarvan € 213.000 incidenteel en € 117.000 structureel, ten laste te brengen van het resultaat van 2026 en de meerjarenbegroting;
2. Een tekort op het saldo BUIG van € 535.000 op bijstandsuitkeringen en een overschot van € 54.000 op (compensabele) loonkostensubsidie op te nemen in de begroting 2026;
3. Een zienswijze uit te brengen op de kaderbrief 2027 en de begrotingswijziging WIL 2026 en een reactie op de 3e kwartaalrapportage 2025 van WIL

Samenvatting

Het dagelijks bestuur van Werk en Inkomen Lekstroom (WIL) heeft twee stukken voor een zienswijze aangeboden:

- De eerste Begrotingswijziging 2026.
- De Kaderbrief 2027.

Eerste begrotingswijziging

In deze begrotingswijziging zitten forse afwijkingen op regelingskosten. Ook zijn de uitvoeringskosten door inhuur van expertise en voor ziektevervanging flink gestegen. In de zienswijze worden hierover zorgen geuit en wordt gevraagd om een verbeterplan om stabiliteit in de organisatie te creëren. Ook vragen wij aandacht voor het identificeren en nader duiden van de oorzaken voor de forse afwijkingen.

Kaderbrief

Belangrijkste onderwerp in de kaderbrief is de ontwikkel-agenda met daarin opgenomen negen strategische onderwerpen die een bijdrage leveren aan hoogwaardige dienstverlening tegen passende financiële kosten. In de kaderbrief wordt de focus voor 2027 aangegeven en de aanpak voor 2026. Er wordt in de zienswijze om sterke proces-regie vanuit de WIL gevraagd.

Aanleiding

Op grond van de gemeenschappelijke regeling Werk en Inkomen Lekstroom (WIL) zijn de Kaderbrief 2027 en de eerste Begrotingswijziging 2026 verplichte documenten.

Beoogd effect

Door in de zienswijze een reflectie op de koers van WIL te geven deze positief te beïnvloeden.

Argumenten per beslispunt

1.1 De begrotingswijziging waar deze bedragen op zijn gebaseerd geven een reëel beeld van de veranderende uitgaven

In de WIL-begroting zitten de volgende grote wijzigingen:

Regeling	Voordeel / nadeel	Bedrag(lekstroom - breed)BW DB	Incidenteel / structureel
1. Bijstand	Nadeel	€ 1.209.000	Structureel
2. BBZ levensonderhoud startende ondernemers	Voordeel	€ 267.000	Structureel
3. Loonkostensubsidie	Voordeel	€ 416.000	Structureel
4. Bijzondere bijstand	Voordeel	€ 492.000	Structureel
5. SMI Wet kinderopvang	Nadeel	€ 517.000	Structureel

788957

2 - 7

6. Lokale werkbudget	Nadeel	€ 200.000 (Houten)	Budgettair neutraal
7. Personeelslasten (inhuur)	Nadeel	€ 816.000	Incidenteel
8. Advies en ondersteuning	Nadeel	€ 300.000	Incidenteel
9. Advies en ondersteuning	Voordeel	€ 240.000	Structureel

De ophoging van het bijstandsbedrag (1) is zeer hoog. Als we de totale uitgaven echter vergelijken met het rijksbudget (en dat we verwachten lager uit te komen dan de WIL-inschatting) dan is de overschrijding minder groot. Dit wordt nadere toegelicht in de financiële tabel.

In onze zienswijze hebben wij opgenomen dat we bij de jaarrekening 2026 / begroting 2027 een paragraaf verwachten waarin wordt opgenomen hoe de inschatting op de punten 1 t/m 5 kan worden verbeterd en dat de toelichting in de begrotingswijziging te summier is. Daarnaast is opgenomen dat we geschrokken zijn van de hoge personeelslasten en dat we in de reactie op de zienswijze een plan willen zien hoe dit te beteugelen in de toekomst.

De overschrijding op Sociaal medische indicatie (SMI) Wet Kinderopvang is een belangrijke om nader te duiden in de begroting 2027. Dat vragen wij ook van WIL in de zienswijze.

Het lokale werkbudget in 2026 en verder wordt opgehoogd met € 200.000. Dit is een budgetneutrale wijziging. In de Houtense begroting is namelijk een bedrag opgenomen dat we van het Rijk krijgen voor de begeleiding van mensen met beschut werk. De kosten voor de begeleiding worden gedragen door WIL. Daarom is dit budget overgeheveld naar WIL.

2.1 *Het saldo BUIG (Gebundelde uitkeringen t.b.v. Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004) wordt niet overgenomen uit de WIL-begroting, maar wordt gerelateerd aan het Rijksbudget BUIG*

In de WIL-begroting wordt een fors nadeel op bijstand gemeld en een fors voordeel op loonkostensubsidie. Voor de raad is het goed om deze bedragen te beschouwen in relatie tot de Rijksmiddelen die we op deze onderdelen krijgen. De vergelijking tussen verwachte uitgaven 2026 en inkomsten 2026 is in onderstaande tabel weergegeven:

	Rijks – BUIG-budget (inkomsten) obv september-prognose	WIL begroting 2026 na bijstelling (uitgaven)	Verschil
Bijstand (inclusief bbz)	€ 10.156.677	€ 10.691.815	- € 535.000 (tekort)
Loonkostensubsidie	€ 845.582	€ 792.331	€ 54.000 (overschot)
	€ 11.002.258	€ 11.484.146	

De gegevens in bovenstaande tabel van het Rijks BUIG-budget zijn afkomstig van de Rijkspublicatie Voorlopige bijstandsbudgetten 2026 van 30 september 2025. Het Rijk publiceert drie keer per jaar een inschatting van de BUIG-budgetten. Eind september het voorlopig budget voor het jaar t+1 en het definitieve budget van jaar t. Eind april volgt dan een nader voorlopig budget voor jaar t. De huidige inschatting van het BUIG-budget vanuit Het Rijk kan dus nog twee keer worden aangepast. Op basis van de huidige inschatting van Het Rijk en de WIL is er een tekort van € 77.253 ten opzichte van het Rijksbudget. Het tekort ten opzichte van de Houtense begroting is echter groter, omdat we verwacht hadden dat het Rijksbudget hoger zou zijn. De baten in de Houtense begroting worden nu ook bijgesteld naar het nieuw bekende Rijksbudget. Dit wordt toegelicht in de financiële paragraaf. We vinden het echter belangrijk om ook met de gemeenteraad het verschil met het BUIG-budget te delen, omdat het streven is om dit minstens in evenwicht te brengen.

Op de loonkostensubsidie is een overschot van € 69.7775. Het loonkostensubsidie-budget (LKS) wordt verdeeld op basis van het historisch aandeel (t-1) in de landelijke uitgaven aan loonkostensubsidie. De Lekstroom gemeenten hebben de ambitie uitgesproken dit aantal te verhogen. Het Rijks LKS-budget kent een lichte autonome groei, maar een gemeente kan dus meer budget krijgen als het meer mensen plaatst. De ambitie is om meer mensen met LKS te plaatsen.

De prognose van Het Rijk is dat de bijstand groeit dat zien we in onderstaande tabel, gebaseerd op de rekentool Participatiewet (P-wet). Deze wordt een keer per jaar

geactualiseerd (in mei n.a.v. het nader voorlopig budget). Daarom komen de cijfers BUIG niet overeen met de gegevens in bovenstaande tabel (waarin de fors naar boven bijgestelde cijfers van september worden gebruikt):

	2026	2027	2028	2029	2030
Budget uitkeringen (BUIG) obv mei 2025	9.584.619	9.652.308	9.820.617	10.048.749	10.168.482
Procentuele stijging		+0,007%	+0,017%	+0,023%	+0,012%
Absolute stijging		67.6898	168.309	228.132	119.733

In de kaderbrief is een zeer grote groei van het deel inkomen opgenomen, Dit is weergegeven in onderstaande tabel. Het deel inkomen is iets groter dan het BUIG budget, maar de groei is vooral afkomstig van verwachte stijgingen in het BUIG-budget:

Financiële samenvatting	Begroting 2026	1e BW 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Programma Inkomen	52.216.518	52.674.113	55.937.475	59.427.883	63.186.867	67.425.062
Programma Werk	5.951.806	6.068.686	6.414.883	6.624.667	6.843.262	7.071.037
Programma Inkomensondersteuning	8.295.313	8.545.474	8.830.847	9.199.543	9.627.236	10.074.939
Bedrijfsvoering	9.767.230	10.537.938	9.988.381	10.314.799	10.653.231	11.003.549
Programma DVO SW	1.150.000	1.150.000	1.150.000	1.150.000	1.150.000	1.150.000
Totaal	77.380.868	78.976.211	82.321.585	86.716.892	91.460.595	96.724.588

Bijdragen gemeenten	Begroting 2026	1e BW 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Houten	17.771.826	18.069.192	18.850.927	19.881.898	20.998.962	22.256.377
Usselstein	16.361.264	16.694.399	17.420.846	18.366.722	19.388.711	20.510.258
Lopik	5.057.493	5.141.253	5.382.463	5.694.271	6.031.949	6.435.776
Nieuwegein	38.082.285	38.963.367	40.559.349	42.666.002	44.932.973	47.414.177
Vijfheerenlanden	108.000	108.000	108.000	108.000	108.000	108.000
Totaal bijdragen gemeente	77.380.868	78.976.211	82.321.585	86.716.892	91.460.595	96.724.588

Een deel is te verklaren door de ambitie uit het meerjarenbeleidsplan WIL om +20% te groeien in uitgaven LKS. In de zienswijze wordt aangegeven dat we vinden dat in de toekomst een dusdanig grote stijging als in bovenstaande tabel ook beleidsmatig moet worden toegelicht en dat we in toekomstige uitleg graag een relatie zien met de Rijks-inkomsten.

3.1 *We in de zienswijze als reactie op de kaderbrief en begrotingswijziging zaken meegeven die WIL kan meenemen in haar begroting en bedrijfsvoering*

Naast een zienswijze op de kaderbrief en de begrotingswijziging geven we een reactie op de derde kwartaalrapportage. De elementen van de zienswijze op de begrotingswijziging is opgenomen onder punt 1.1.

Zienswijze op de kaderbrief

Belangrijkste punt uit de kaderbrief is de ontwikkel-agenda met negen punten die vorig jaar bij de kaderbrief 2026 zijn geïntroduceerd in het meerjarenbeleidsplan "hoogwaardige dienstverlening in balans". Deze punten, waaronder o.a. meer lokale / afgestemde dienstverlening en inzet op parttime werken zijn gezamenlijk met de gemeenten opgesteld. Hiermee wordt gericht invulling gegeven aan de uitgangspunten en kernbegrippen in het meerjarig beleidskader: dienstverlening bieden die gericht is op (financiële) bestaanszekerheid, aansluitend bij de leefwereld en situatie van inwoners in de Lekstroom, conform de kernbegrippen eenvoud, vertrouwen en maatwerk. Doel is om met (incidentele) investeringen de structurele uitvoeringskosten en structurele regelings-kosten van o.a. bijstand meer in lijn met Rijksbudget te brengen.

We zien dat de kaderbrief 2027 vooral nog globaal van aard is. Dat is logisch, omdat er in 2026 nog veel stappen genomen moeten worden. In de zienswijze is aangegeven dat we van WIL verwachten dat er stevige procesregie wordt gevoerd op deze onderwerpen en de verbinding te leggen binnen en buiten de organisatie. Ook moet er proceszekerheid worden gegeven in de stappen, waarbij een belangrijke stap het opleveren van business-cases is.

Reactie op de derde kwartaalrapportage

De derde kwartaalrapportage van WIL 2024 geeft inzicht in belangrijke ontwikkelingen bij WIL. In de zienswijze is aangegeven dat de bruikbaarheid van deze rapportage voor raadsleden zeer zal worden verhoogd door bestuurlijke items een meer prominente plek te geven en ontwikkelingen te voorzien van een aanpak. Als achtergrond kunnen raadsleden ook gebruik maken van de eerste half jaar rapportage met alleen de Houtense cijfers:

[Document Houten - Bijlage 1 - Rapportage Werk, Inkomen en Inburgering Q1 + Q2 2025 - iBabs Publieksportaal.](#)

Kanttekeningen

1.1 De begrotingswijziging is te laat

Een dergelijke forse begrotingswijziging voor 2026, nadat de gemeentelijke begroting van 2026 is vastgesteld, is niet wenselijk. De forse overschrijding op regelingskosten (in dit geval bij de Sociaal medische indicatie kinderopvang) en personeelskosten die niet in de begroting zijn opgenomen zijn eerder voorgekomen. Een gedeeltelijke verklaring is dat WIL niet is toegestaan om vooraf inhuur te begroten.

Alhoewel verklaarbaar en steeds met andere redenen, heeft dit tot gevolg dat de raad achteraf (niet in de Perspectiefnota) geconfronteerd wordt met forse kosten. Dat kan een reden zijn om de 1^e begrotingswijziging 2026 af te wijzen. Dat adviseren wij echter niet. We zien dat de WIL met interim-management en adviseurs verbeteringen probeert door te voeren op het gebied van financiën en organisatie om te komen tot een meer stabiele organisatie en beter afgestemde P&C-cyclus.

Participatie

De cliëntenraad WIL heeft een advies gegeven op de kaderbrief en de begrotingswijziging.

Financiën en formatie

In totaal daalt het begrotingssaldo van Houten met € 330.000 als gevolg van de mutaties uit de 1^e begrotingswijziging 2026 WIL, de BUIG en de overige kosten. Onderstaande tabel geeft een samenvatting van alle mutaties. Het structureel saldo daalt met € 117.000, onder te verdelen naar een daling van de structurele lasten met € 220.000 en een daling van de structurele baten met € 337.000. De incidentele lasten nemen toe met € 213.000.

Ontwikkeling			
Begrotingssaldo	Structureel	Incidenteel	Totaal
Mutatie lasten	-220.000	213.000	-7.000
Mutatie baten	-337.000	-	-337.000
Mutatie saldo	-117.000	-213.000	-330.000

In onderstaande tabellen wordt een nadere specificatie gegeven van de effecten van de 1^e begrotingswijziging 2026 van WIL, de mutaties op overige kosten en de ontwikkeling van het BUIG-saldo.

Effecten 1^e begrotingswijziging 2026 van WIL

Begroting 2026 Houten	Inkomen	Werk	Ink. Ond.	Bedrijfsvoering	Totaal
Regelingskosten	11.463.000		906.000		12.369.000
Uitvoeringskosten (netto)*	741.000		932.000	2.210.000	3.883.000
Totaal Houten	12.204.000	1.432.000	1.838.000	2.210.000	17.684.000
Begroting 2026 WIL	Inkomen	Werk	Ink. Ond.	Bedrijfsvoering	Totaal
Regelingskosten	11.482.000		984.000		12.466.000
Uitvoeringskosten (bruto)*	743.000		933.000	2.515.000	4.191.000
subtotaal WIL	12.225.000	1.413.000	1.917.000	2.515.000	18.070.000
Compensabele btw*	-13.000		-1.000	-131.000	-145.000
Totaal WIL	12.212.000	1.413.000	1.916.000	2.384.000	17.925.000
Mutatie Begroting 2026 Houten	Inkomen	Werk	Ink. Ond.	Bedrijfsvoering	Totaal
Regelingskosten	19.000	-	78.000		97.000
Uitvoeringskosten (netto)*	-11.000	-	-	174.000	163.000
Verschil WIL - Houten	8.000	-19.000	78.000	174.000	241.000

* WIL begroting is incl. € 145.000 compensabele btw. Gemeente Houten kan deze btw terugvragen,

daarom worden deze niet begroot

In bovenstaande tabel worden regelings- en uitvoeringskosten zoals opgenomen in de 1^e begrotingswijziging 2026 van de WIL afgezet tegen de kosten zoals opgenomen in de begroting van Houten. Het totale verschil bedraagt € 241.000.

Overige kosten

Daarnaast worden diverse overige kosten gemaakt, die niet in de begroting(swijziging) van WIL zijn opgenomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om dienstverleningsovereenkomsten voor de tegemoetkoming chronisch zieken of licentiekosten voor applicaties. In totaal nemen de overige kosten af met € 33.000, waarvan een incidentele afname van € 70.000 en een structurele toename van € 37.000.

Overige kosten 2026	Totaal	Mutatie
DVO regelingskosten	115.000	- 70.000
DVO uitvoeringskosten	53.000	37.000
Totaal overige kosten	168.000	- 33.000

Ontwikkeling saldo BUIG

Bij het opstellen van de Begroting 2026 van Houten is een prognose gemaakt van de omvang van het budget BUIG voor 2026, die bedroeg € 11.315.000. Op 30 september heeft het Rijk het voorlopig budget BUIG 2026 bekendgemaakt. Dit bedraagt € 11.002.000 en is daarmee € 313.000 lager dan de prognose. De lasten die specifiek aan de BUIG zijn toe te rekenen zijn gestegen met € 19.000. Per saldo stijgt het tekort op het saldo BUIG met € 332.000. Onderstaande tabellen weergeven de opbouw van BUIG naar loonkostensubsidie en overige bijstandsuitkeringen. Daarna volgt een tabel die de ontwikkeling van het saldo BUIG weergeeft (zonder de voorgenoemde bezuiniging).

Opbouw BUIG 2026	Totaal Loonkostensubsidie	Totaal Overig	Totaal BUIG budget
Lasten	792.000	10.692.000	11.484.000
Baten	846.000	10.156.000	11.002.000
Totaal saldo BUIG	54.000	-536.000	-482.000

Ontwikkeling BUIG	Begroot Houten	Mutatie	Bijg. Begroot Houten
Begrote lasten	11.463.000	19.000	11.482.000
Begrote baten	11.315.000	-313.000	11.002.000
Totaal saldo BUIG	-148.000	-332.000	-480.000

Het tekort op BUIG bestaat uit een tekort van € 535.000 op bijstandsuitkeringen en een overschot van € 54.000 op (compensabele) loonkostensubsidie
 (-€ 535.000 + € 54.000 = -€ 480.000)

Bezuinigingsmaatregelen Werk en Inkomen

Bij de Perspectiefnota 2026 Houten zijn een tweetal bezuinigingsmaatregelen opgenomen die betrekking hebben op Werk en Inkomen en via de WIL geïmplementeerd zullen worden. Fase 1 van de implementatie harmonisatie minimaregelingen is afgerond en levert, tegen de verwachting in, al vanaf 2026 een besparing op. Hierover is uw raad op 13 november 2025 geïnformeerd (kenmerk raadsvoorstel: 784818).

Voor de implementatie van bezuinigingsmaatregel S.18 waren diverse actielijnen in de ontwikkelagenda van WIL opgenomen. Aangezien de implementatie van de ontwikkelagenda vertraging heeft opgelopen, kan de bezuiniging voor 2026 niet op deze manier ingevuld worden. In plaats daarvan ontwikkelen we daarom een business case over de effecten van de nieuwe aanpak met o.a. intensieve begeleiding en werk-assessments en betere aansluiting met werkgevers. Op deze manier willen we de beoogde bezuiniging alsnog kunnen realiseren.

Bezuiniging PPN26	Begroting 2026 Houten	Reeds ingevuld
S.18 Meer mensen P-wet naar werk begeleiden	200.000	-
S.19 Harmonisatie minimaregelingen	-	32.000
Totaal	200.000	32.000

Communicatie

Geen

Voortgang

Na vaststelling van het raadsvoorstel zal aan WIL de zienswijze worden verstuurd. De uiterste termijn voor het indienen van een zienswijze is 28 februari. De raadsbehandeling is 27 januari. Het AB zal dan 13 maart de stukken definitief vaststellen.

Evaluatie

Op deze stukken is geen evaluatie van toepassing

Houten, 9 december 2025

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Houten,
de secretaris, de burgemeester,

R. van Netten

H.C. Heerschop

Bijlagen

1. Oplegger bij aanbiedingsbrief eerste begrotingswijziging 2026 en kaderbrief 2027 WIL
2. Aanbiedingsbrief begrotingswijziging 2026 en kaderbrief 2027
3. Concept Begrotingswijziging WIL 2025
4. Ontwerp Kaderbrief 2026
5. Q3 rapportage WIL 2025
6. Zienswijze op concept begrotingswijziging WIL 2025 en ontwerp kaderbrief 2026

Verantwoordelijke portefeuillehouders college

1e PoHo: Daan Vermeulen

2e PoHo:

Raadsbesluit

Voorstelnummer: 788957

gemeente Houten

Onderwerp

WIL kaderbrief 2027 en begrotingswijziging 2026

De raad van de gemeente Houten heeft het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 9 december 2025 gelezen en besluit:

1. Op basis van de begrotingswijziging WIL 2026 een bedrag van € 330.000, waarvan € 213.000 incidenteel en € 117.000 structureel, ten laste te brengen van het resultaat van 2026 en de meerjarenbegroting;
2. Een tekort op het saldo BUIG van € 535.000 op bijstandsuitkeringen en een overschot van € 54.000 op (compensabele) loonkostensubsidie op te nemen in de begroting 2026;
3. Een zienswijze uit te brengen op de kaderbrief 2027 en de begrotingswijziging WIL 2026 en een reactie op de 3e kwartaalrapportage 2025 van WIL

Dit is besloten in de openbare vergadering van de raad op 27 januari 2026.

De raad van de gemeente Houten,
de griffier a.i.,

M.A.J.R. Hermans

de voorzitter,

H.C. Meerschop